Шыфр:______________________

Колькасць балаў:______________

Месца:________________

Зацвярджаю

Намеснік старшыні
арганізацыйнага камітэта
намеснік Міністра адукацыі
_______________ К.С. Фарыно
«____»_______________2010 года

III этап XXVII Рэспубліканскай алімпіяды школьнікаў па беларускай мове і літаратуры

Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

10 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Варыянт 1

Заданне 1. Спалучыце паронімы *вадзяністы – вадзяны – водны* з адпаведнымі ім словамі.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Словы: *выдра, знак, млын, па́ра, прастора, раствор, снег, спорт, чарніла, шлях.*	
вадзяністы	
вадзяны	
водны	

Заданне 2. Размяжуйце *архаізмы* і *гістарызмы*. Да архаізмаў прывядзіце сучасныя адпаведнікі:

Атрамант, веча, вярста, іспыты, ланіты, паморак, радца, рондаль, станавы прыстаў, ятвягі.

Максімальная колькасць балаў – 8 (за правільна вызначаны гістарызм – 0,5, за правільна вызначаны архаізм і яго сучасны адпаведнік – 0,5).

Архаізмы:	
Сінонімы да архаізмаў:	
Гістарызмы:	

Заданне 3. Патлумачце фразеалагізмы і ўкажыце, як яны звязаны з мімікай і жэстыкуляцыяй.

Максімальная колькасць балаў – 5 (за тлумачэнне фразеалагізма – 0,5, за сувязь фразеалагізма з паралінгвістычнымі сродкамі – 0,5).

1) вырачыць вочы: ____
____
____
____
____

2) і брывом не павёў:

3) падняць галаву:

4) развесці рукамі:

5) раскрыць рот:

Заданне 4. Назавіце прыкметы, якія аб'ядноўваюць вытворныя суфіксальныя словы ў групе *1* і *2*.

Максімальная колькасць балаў – 2.

Група вытворных суфіксальных слоў	**Прыкмета для аб'яднання**
1) *лісце, кацялок, беларуска, зубраня, канюк, шараваты, беленькі;*	
2) *сяброўства, чытач, гаспадарлівасць, каменны, лятук, багач, ільняны.*	

Заданне 5. Адзначце, які(ія) з прыведзеных прыкладаў адпавядае(юць) наступнаму азначэнню: *«Сказ, у якім выражаецца значэнне павіннасці, неабходнасці, немагчымасці, непазбежнасці, пажаданасці, мэтазгоднасці дзеяння ці меркаванне адносна яго ажыццяўлення».*

Вызначце тып гэтых сказаў.

Максімальная колькасць балаў – 3.

Сказ	**Тып сказа**
1) Паслухаць бы драздоў свістанне ў час ружовага світання.	
2) Пахам мядовым дыхнула ад дрэў.	
3) На граніцы паласу барануюць, нібы ў полі.	
4) Нам пройдзеных дарог не перамераць І нанава нікому не прайсці.	
5) Там ліры гук і посвіст косаў Злучу ў адзін нячутны хор.	

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ:____________________________________

Заданне 6. Кінастужка здымаецца на *«Беларусьфільме»*, калійныя мінеральныя ўгнаенні пастаўляе *«Беларуськалій»*, але грошы мы захоўваем у *«Беларусбанку»*. Чым можна растлумачыць асаблівасці правапісу назваў гэтых устаноў? Адказ аргументуйце.

Максімальная колькасць балаў – 4.

____

____

____

____

____

____

____

____

Заданне 7. Запішыце сказы, якія адпавядаюць прыведзеным схемам. Укажыце тыпы гэтых сказаў.

Максімальная колькасць балаў – 10.

СХЕМА 1. *[Здавалася], (нібы…).*

СКАЗ: ______________________________.

ТЫП: ______________________________.

СХЕМА 2. *[…], (дарма што…).*

СКАЗ: ______________________________.

ТЫП: ______________________________.

СХЕМА 3. *[…], (ажно…).*

СКАЗ: ______________________________.

ТЫП: ______________________________.

СХЕМА 4. *[…усё], (што…).*

СКАЗ: ______________________________.

ТЫП: ______________________________.

СХЕМА 5. *[…], (ці…).*

СКАЗ: ______________________________.

ТЫП: ______________________________.

Заданне 8. Запоўніце табліцу.

Максімальная колькасць балаў – 9 (1 бал за правільны адказ).

Род літаратуры	**Аўтар**	**Сапраўднае імя**	**Твор**	**Жанр**	**Ідэя і яе ўвасабленне**
			"Летапісец"	Філасофская лірыка	Зварот да культурна-гістарычнай спадчыны Беларусі
Эпас				Апавяданне	Суровая праўда пра першую сусветную вайну. Аўтабіяграфічнасць апавядання. Гуманізм. Вобраз Яна Шымкунаса

Драма	Янка Купала				Пошукі шляхоў вызвалення Бацькаўшчыны. Вобразы Сымона, Зосі, Старца, Незнаёмага.

Заданне 9. Знайдзіце два адасобленыя элементы ў пераліку, якія не суадносяцца з іншымі тэрмінамі. Выбар абгрунтуйце.

Максімальная колькасць балаў – 4 (2 балы за правільнае вызначэнне, 2 балы за тлумачэнне).

Паэма, барока, ямб, сентыменталізм, развязка, рамантызм, раман, камедыя, апавяданне, байка.

АБГРУНТАВАННЕ: ____

____

____

____

____

Заданне 10. Устаўце прапушчаныя словы, запішыце назву твора і яго аўтара.

Максімальная колькасць балаў – 7.

Зорка Венера ўзышла над зямлёю,
Светлыя згадкі з сабой прывяла...
Помніш, калі я ___________ з табою,
Зорка Венера ўзышла.
З гэтай пары я пачаў углядацца
Ў неба начное і зорку шукаў.
_______________каханнем к табе разгарацца
З гэтай пары я пачаў.
Але расстацца нам час наступае;
Пэўна, ўжо доля такая у нас.
Моцна кахаў я цябе, дарагая,
Але расстацца нам час.
Буду ў далёкім краю я нудзіцца,
Ў сэрцы любоў __________ сваю;
Кожную ночку на зорку дзівіцца
Буду ў далёкім краю.
Глянь ____________________ раз на яе, – у расстанні
Там з ёй зліём мы ___________________ свае...
Каб хоць на міг уваскрэсла каханне,
Глянь іншы раз на яе...

НАЗВА ТВОРА: ____

АЎТАР ТВОРА: ____